

Stuðningsefni fyrir fræðara – EINING 2: VIÐBRAGÐ OG VIÐBÚNAÐUR VIÐ HÆTTUM Í STÓRUM SAMKOMUSTÖÐUM

**ÞJÁLFUNAREINING 8: Að takast á við
rangfærslur og rangar upplýsingar í hamförum á
opinberum svæðum og í stórum
samkomustöðum**

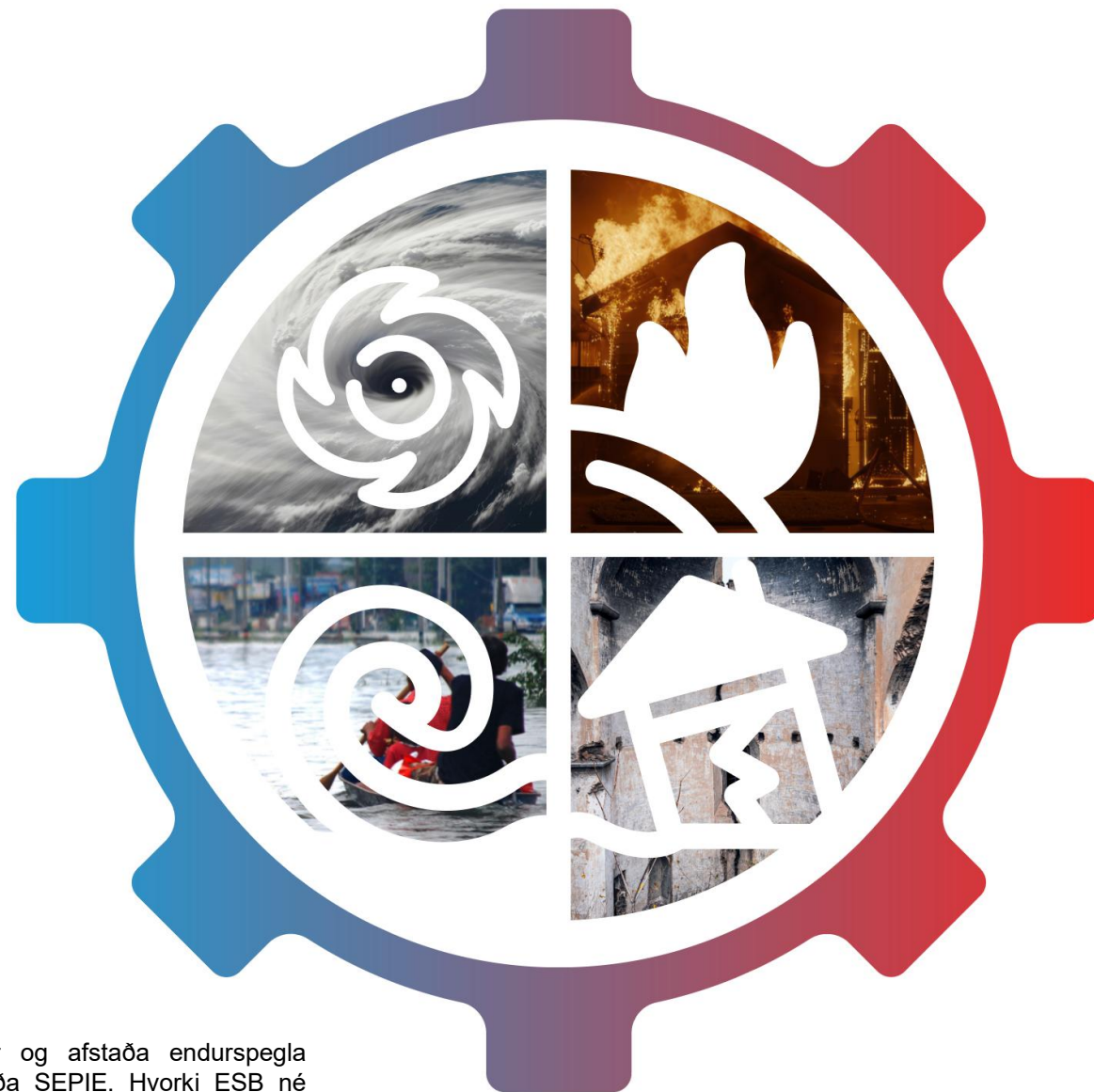
Höfundur: [Von Hope / VETREADY Project Partnership]

Verkefnisnúmer : 2024-1-ES01-KA220-VET-000257287

Co-funded by
the European Union

Fjármagnað af Evrópusambandinu. Skoðanir og afstaða endurspeglar eingöngu höfund(a) og endilega ekki ESB eða SEPIE. Hvorki ESB né styrkveitandi bera ábyrgð á efni.

Yfirlit Yfir Leiðbeiningar Fyrir Fræðara

Þetta stuðningsefni er ætlað til að styðja við þjálfunareininguna **Að takast á við rangfærslur og rangar upplýsingar í hamförum á opinberum svæðum og stórum samkomustöðum**, og veita kennurum markvissar aðferðir og kennslufræðilega leiðsögn til að efla árangursríka útfærslu kennslunnar.

Það hjálpar fræðurum að:

- Skilja **sértæk markmið** þessarar einingar.
- Beita **viðeigandi kennsluaðferðum og tækjum** fyrir VET-, CVET- og diaspora-nemendur.
- Leiða **lykilverkefni**, örva ígrundun og styðja við varanlega þekkingu.
- Aðlaga efnið að **mismunandi kennsluformum** (staðnám, fjarnám, blandað nám) og fjölbreyttum þörfum nemenda.

Ath: Lok einingarinnar og tengds prófs getur stutt við starfsþróun fræðara og leitt til vottunar.

Learning Content of this Training Module

- Markmið þjálfunareiningarinnar
- Lærdómsviðmið þjálfunareiningarinnar
- Inngangur: Hvað felst í því að takast á við rangfærslur og rangar upplýsingar í hamförum á opinberum svæðum og stórum samkomustöðum?
- Lykilhugtök og orðalisti
- Að skilja mikilvægið
- Af hverju skiptir þessi þjálfunareining máli
- Náttúruhamfarir og rangar upplýsingar í stórum samkomustöðum – samhengi
  - Flóð
  - Jarðskjálftar
  - Hitabylgjur
  - Pása og ígrundun
- Tæknilegar / iðnaðarhamfarir og rangar upplýsingar í stórum samkomustöðum – samhengi
  - Eiturefna- eða efnaelosun
  - Geislunarslys / leki í kjarnorkumannvirkjum
  - Iðnaðarsprenging eða eldur á opinberum stöðum
  - Pása og ígrundun
- Líffræðilegar / heilsutengdar hamfarir og rangar upplýsingar í stórum samkomustöðum – samhengi
  - Faraldrar (COVID-19, Inflúensa)
  - Matvæla- og vatnsborin smit (Salmonella, kólera)
  - Vektorbundnir sjúkdómar (Dengue, Zika)
  - Pása og ígrundun
- Hvetjandi aðgerðir og jákvæðar fyrirmyndir
- Meira til að kanna
- Heimildir sem notaðar voru til að búa til þessa þjálfunareiningu

Tillögur að Kennsluaðferðum og Verkfærum

- **Námslíkön byggð á atburðarás (SBL):** Að takast á við rangfærslur í hamförum á stórum samkomustöðum
- **Hvers vegna SBL?**
Færir nemendur úr því að vera passífir móttakendur yfir í **virka, gagnrýna ákvarðanatöku** — sem er lykilmarkmið í hamfara- og öryggisfræðslu.
- **Atburðarás: Skörun í rýmingarleiðbeiningum**
Á tónleikum birtist opinber viðvörðun sem biður fólk að rýma rólega vegna gruns um gasleka. Samhliða fer veiruþrungin færslu á samfélagsmiðlum í dreifingu sem segir: „Útgangarnir eru lokaðir — haldið ykkur nálægt sviðinu!“ Fjöldinn verður hikandi og óttinn eykst.
- **Verkefni nemenda:**
- Staðfesta **hvaða uppspretta er áreiðanleg**.
- Ákveða **hratt** hvernig bregðast skuli við og hvernig skuli miðla upplýsingum.
- Afhjúpa rangfærsluna á sama tíma og **opinber skilaboð eru styrkt**.
- **Leiðbeiningar kennara:**
- 5 mínútna tímamörk til ákvarðanatöku.
- Skipta hópnum í tvo lið:
  - **Mýtu-verjendur:** halda því fram að fólk eigi að „vera inni“
  - **Staðreynda-verjendur:** halda því fram að rýma skuli á öruggan hátt

Umræður: hvernig rangar upplýsingar breiðast hratt út í stórum mannfjöldum og hvernig þjálfaðir aðilar bregðast við

Tillögur að Kennsluaðferðum og Verkfærum

- **Mýtu–staðreynda rökræða: Útganga-mýtan**
Á íþróttaviðburði byrjar reykur að fylla hluta af leikvanginum. Veirufærslu á samfélagsmiðlum dreifist þar sem segir: “**Farið ekki að aðalútgöngunum — þeir eru yfirfullir! Verið í sætunum ykkar og bíðið eftir hjálp.**”
Hins vegar segja **opinberar leiðbeiningar** öllum að **rýma strax eftir merktum rýmingarleiðum.**
- **Uppsetning rökræðunnar:**
- **Lið A (Mýtuhlið):** heldur því fram að vera eigi í sætum til að „forðast glundroða“.
- **Lið B (Staðreyndahlið):** ver opinbera rýmingarferla og útskýrir hvers vegna tafir á rýmingu auka hættu.
- Þjálfarinn endar með því að draga saman **lífshættulega mikilvægar opinberar aðgerðir** fyrir rýmingu á stórum stöðum.
- **Leiðbeining:**
- Setja skýrar reglur: hvert lið verður að vitna í **að minnsta kosti eina staðfesta heimild** (t.d. AFAD, Rauða krossinn, slökkvilið).
- Einblína á **gagnrýna hugsun og samskipti** — að útskýra **hvers vegna mýtan er hættuleg** og hvernig miðla má **réttum öryggisupplýsingum** til annarra.

Tillögur að Kennsluaðferðum og Verkfærum

- **Staðfestingarlisti – áskorun:** Að bera kennsl á rangfærslur á stórum samkomustöðum
Kennir nemendum **hagnýta, endurtekningahæfa aðferð** til að greina óáreiðanlegar upplýsingar í neyðartilvikum á stórum samkomustöðum, sem dregur úr óróa og útbreiðslu rangra upplýsinga.
- **Atburðarás: Orðrómur um mengað vatn á leikvangi**
Veirufærslu á samfélagsmiðlum er dreift þar sem segir:
„Vatnsból leikvangsins er mengað! Drekkið ekki!“
(Færslan kemur frá nafnlausum aðgangi og er tveggja ára gömul.)
- **Opinberar leiðbeiningar:** Vatnið er öruggt; engar aðvaranir frá rekstraraðilum leikvangsins eða sveitarfélaginu.
- **Verkefni nemenda:**
Nota **3 þrepa staðfestingarlistann:**
- **Heimildarathugun:** Kemur þetta frá opinberri stofnun? (Nei)
- **Dagsetning:** Er þetta nýlegt? (Nei)
- **Krossathugun:** Hvar get ég fundið opinberar upplýsingar?
(Athuga heimasíðu sveitarfélags eða leikvangs)
- **Niðurstaða:** Nemendur **hafna rangri færslu** með því að nota staðfestar upplýsingar.
- **Leiðbeining:**
- **Setja tímamæli** (t.d. 60 sekúndur) til að líkja eftir álagi.
- Hvetur til „**Stöðva og hugsa**“ hugarfars fyrir hraða, rauntíma-staðfestingu.

Styrki þau hæfniatriði sem þarf til að **sía rangar upplýsingar** í neyðartilvikum á opinberum stöðum..

Co-funded by
the European Union

Ábendingar um þátttöku

- **VET-nemendur – Aðgerðamiðuð nálgun og tæknifókus:** Notaðu **leikjavæðingu (Gamification)**, gagnvirkar spurningaleiki í síma og myndbandsútskýringar (t.d. hvernig á að festa hlut). Tengdu öryggi beint við **starfstengda færni** (t.d. öryggi á vinnustað). **Valdefling:** Settu undirbúning fyrir neyðartilvik fram sem færni sem veitir **stjórn**. Notaðu **tilgátuatburðarásir**; einblíndu á **framtíðaraðgerðir**, ekki fyrri áföll.
- **CVET (Fullorðins) nemendur – Nýttu reynslu þeirra:** Byrjaðu á umræðum sem staðfesta fyrirliggjandi þekkingu á öryggi á heimili. Einblíndu á **ávinning og fjárhagslegt gildi (ROI)** fyrir öryggi fjölskyldu og eigna. **Staðfesting:** Viðurkenndu og virðingu fyrir raunverulegri lífsreynslu þeirra. Gefðu **hnitmiðaðar, skilvirkar öryggisleiðbeiningar** og fjölskylduvænt efni.
- **Diaspora-hópar – Menningarleg og málfræðileg skýrleiki:** Notaðu **einfalt, tækniorðalaust mál** og skýrar myndir. Einblíndu á **almenna öryggisreglur** sem gilda þvert á landamæri. Notaðu fjölbreytt dæmi frá mismunandi heimshlutum. **Áfallameðvituð nálgun:** Settu skýlausan „**Passa**“ **reglu** sem leyfir þátttakendum að afþakka að deila persónulegri reynslu. Viðurkenndu mögulega sögu um flóttu eða alvarleg áföll.

Aðlögunarleiðir

- **Kennsla á staðnum**

Notaðu prentuð „Mýta vs. Staðreynd“ spil fyrir umræðuhópa. Framkvæmdu „Pása og ígrundun“ hlutverkaleiki — nemendur leika raunveruleg dæmi um rangfærslur í hamförum. Sýndu upplýsingamyndir á veggjum kennslustofunnar (Jarðskjálftamýtur, Faraldursmýtur).

- **Fjarkennsla**

Notaðu „breakout rooms“ fyrir netútgáfu af „Pása og ígrundun“ hlutverkaleikjum. Innlimaðu stutt, gagnvirk próf (t.d. Kahoot eða Google Forms) til að afhjúpa mýtur. Deildu WHO og ESB Civil Protection myndböndum beint í spjalli eða gegnum námskerfi.

- **Blönduð kennsla**

Byrjaðu með netprófum um afléttingu mýta fyrir tímann og ræddu niðurstöður í kennslustund. Úthlutaðu stafrænum frásagnarverkefnum — nemendur búa til stutt myndbönd sem leiðréttu hamfaramýtu. Sameinaðu lífandi umræður við sjálfstæð stafræna kennsluefni og ígrundunardagbækur.

Hvetjið til aðlögunar út frá staðbundnu samhengi og tækniðgengi nemenda. Markmiðið er að tryggja jafna þátttöku og hæfniuppbyggingu, óháð kennsluformi..

Lykil ESCO-Hæfni Sem Þessi Eining Nær Yfir

Þverfærni ESCO – T3.2: Að tileinka sér fyrirbyggjandi nálgun í hamförum á stórum samkomustöðum

Hæfnifókus (T3.2):

Hæfni til að **safna, greina, flétta saman og meta upplýsingar** út frá athugunum, reynslu, rökhugsun eða samskiptum — til að skipuleggja aðgerðir, leysa vandamál og **taka á áskorunum með fyrirbyggjandi hætti**.

Hvernig þessi hæfni er þjálfuð í einingunni

“Pása og ígrundun” atburðarásir:

Nemendur takast á við raunverulegar **rangan upplýsingatilvik í stórum mannfjölda**

(t.d. veirufærslur um rýmingu leikvanga eða öngþveiti á tónleikum)

og ákveða hvaða viðbrögð eru viðeigandi. **Meta heimildir, Spá fyrir um afleiðingar, Skipuleggja viðeigandi viðbrögð**

“Mýta eða staðreynd” hópverkefni:

Nemendur greina fullyrðingar tengdar **neyðaraðgerðum í fjölmennum rýmum**, ræða rökstuðning og réttlæta svör sín með gögnum. Æfa gagnrýna hugsun, Bera saman mismunandi tegundir upplýsinga, Leysa verkefni með fyrirbyggjandi hugsun

“Viðbragðsáætlun fyrir stóran viðburð” verkefni:

Nemendur hanna í sameiningu **raunhæfa neyðar- og viðbragðsáætlun** fyrir leikvang, tónleika eða flugvöll. Spá fyrir um áhættu Setja markmið, Skipuleggja skýr, framkvæmanleg skref

Ráð kennara::

Hvetja þátttakendur til að **útskýra hvers vegna þeirra aðgerð er öruggust eða árangursríkust**.

Þessi ígrundun breytir þekkingu í **fyrirbyggjandi, markmiðstengda ákvarðanatöku** — kjarninn í T3.2.

Stuðningur við Mat – Hvernig á að Meta Framvindu Nemenda

Ígrundunardagbók – „Frá mýtu til veruleika“

Hvernig þetta virkar:

Eftir að nemendur ljúka einingunni skrifa þeir stutta ígrundun þar sem þeir lýsa **einni hamfaramýtu** sem þeir trúðu áður og hvernig skilningur þeirra **breyttist** eftir kennsluna. Þeir bæta við **einu dæmi um hvernig þeir munu nota þessa nýju þekkingu** á stórum samkomustöðum.

Hvað þetta sýnir:

Sýnir huglægan skilning og persónulega umbreytingu. Hjálpar kennurum að meta hvort nemendur geti tileinkað sér áreiðanlegar upplýsingar og yfirfært þær í raunverulega öryggishegðun.

Hópaáskorun: „Staðfesting upplýsinga“

Hvernig þetta virkar:

Nemendur vinna í litlum hópum og meta þrjár samfélagsmiðlafærslur sem fjalla um nýlegar hamfarir. Hver hópur ákveður hvaða færslur eru áreiðanlegar, útskýrir hvers vegna og kynnir röksemdir sínar.

Hvað þetta sýnir:

Metur gagnrýna hugsun, upplýsingalæsi og teymisvinnu. Sýnir hæfni nemenda til að greina rangfærslur, réttlæta niðurstöður byggðar á gögnum, miðla niðurstöðum á skilvirkan hátt.

Viðbótarrefni – Bakgrunnsupplýsingar

- **1. Seven Myths About Disasters Debunked**
<https://www.preventionweb.net/news/seven-myths-about-disasters-debunked-separating-disaster-facts-disastrous-falsehoods>
This UNDRR article clearly explains and corrects common disaster myths, making it ideal for classroom discussions or myth-busting activities.
- **2. Disinformation Stops With You – Infographic Set**
https://www.cisa.gov/sites/default/files/publications/disinformation_stops_with_you_infographic_set_508.pdf
A simple, visual set of infographics that help educators explain how misinformation spreads and what actions individuals can take to stop it.
- **3. Countering False Information on Social Media in Disasters**
https://www.dhs.gov/sites/default/files/publications/SMWG_Countering-False-Info-Social-Media-Disasters-Emergencies_Mar2018-508.pdf
A practical open-access guide outlining strategies to identify, verify, and counter false information during emergencies — useful for teacher preparation or advanced learners.

Heimildir

- International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies (IFRC). (2019). *The checklist on law and disaster preparedness and response*. Disaster Law Programme.
- United Nations Children's Fund (UNICEF). (2020). *Countering online misinformation resource pack*. UNICEF Regional Office for Europe and Central Asia (ECARO).
- EU DisinfoLab. (n.d.). *Resources*. Retrieved October 10, 2025, from <https://www.disinfo.eu/resources/>
- UNICEF Ireland. (n.d.). *Digital citizenship and activism*. Retrieved October 10, 2025, from <https://www.unicef.ie/our-work/schools/global-issues/digital-activism/>
- Aral, S. (2018, September 10). *Don't blame bots, fake news is spread by humans* [Video]. TEDx Talks. <https://www.youtube.com/watch?v=Ah9H4-QSBL0>

Samstarf

<https://ied.eu/>

<https://denizli.afad.gov.tr/>

<https://neotalentway.com/>

<https://www.eva93.lv/>

<https://ngo-nfe4y.com.ua/en>

<https://vonhope.is/>

Hafðu gaman af VET-READY

**Stuðningi fyrir fræðara – Eining 2:Viðbúnaður og
viðbrögð við hamförum á opinberum svæðum og stórum
samkomustöðum**

**Þjálfunareining 8:Að takast á við rangfærslur og rangar
upplýsingar í hamförum á opinberum svæðum og stórum
samkomustöðum!**

FOLLOW US

<https://vetready.eu/>